

Nr 44.

Ankom till riksdagens kansli den 18 juni 1946 kl. 4 em.

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner om borttagande av omsättningsskatten å vissa livsmedel.
(1:a avd.)

Till bevillningsutskottet ha hänvisats följande inom riksdagen väckta, av utskottet till behandling i ett sammanhang upptagna motioner, nämligen:

1) de likalydande motionerna I: 152 av herr *Arrhén* och II: 247 av herr *Staxäng* m. fl., vari hemställts, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning och förslag till borttagande fortast möjligt av omsättningsskatten på sill och fisk, som i färskt, fruset eller saltat tillstånd saluföres i riket, och att denna åtgärd bör ses som ett led i avvecklandet av den allmänna omsättningsskatten, vilken antogs av 1940 års riksdag»; samt

2) de likalydande motionerna I: 214 av herr *Näslund* och II: 339 av herr *Svensson* i Ljungskile, vari hemställts, »att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att kött, fläsk och fisk samt salt sill och strömming överflyttas till de varugrupper, som äro befriade från allmän omsättningsskatt».

Beträffande motiveringen för de i motionerna framställda yrkandena får utskottet, i den mån redogörelse härför icke lämnas i det följande, hänvisa till motionerna I: 152 och II: 339.

Stadgande angående undantag från skatteplikt till omsättningsskatt beträffande vissa livsmedel har meddelats i 2 § 1 mom. b) omsättningsskatteförordningen, vilket författningsrum i vad angår urvalet av skattefria varor icke undergått någon ändring sedan förordningens ikraftträdande. Där stadgas, att allmän omsättningsskatt icke utgår vid försäljning eller uttag från rörelse av mjölk, grädd, smör och margarin, potatis samt de slag av mjöl, gryn och bröd, som Kungl. Maj:t bestämmer, dock att skatt skall utgå vid försäljning från restaurang-, pensionat-, kafé- eller konditorirörelse. Senare har genom en särskild förordning den 28 november 1941 (nr 889) stadgats, att allmän omsättningsskatt icke skall utgå vid försäljning eller uttag från rörelse av hönsägg.

Under förarbetena till omsättningsskatteförordningen uttalades, på sätt framgår av Kungl. Maj:ts proposition nr 3 vid 1940 års urtima riksdag, att begränsningen av antalet skattefria livsmedel föranletts framför allt av skattek tekniska skäl, nämligen av hänsyn till svårigheten för vederbörande nä-

ringsidkare att särskilja försäljning av skattefria och skattepliktiga varor. De föreslagna undantagen avsåge elementära livsförnödenheter av mycket stor betydelse för de breda lagrens ekonomi. Av praktiska skäl kunde skattefrihet för livsmedel icke medgivnas vid försäljning i restauranger och liknande rörelser.

Vid 1940 års urtima riksdag framställdes såväl i väckta motioner som i till vederbörande riksdagsutskott inkomna skrivelser yrkanden om ytterligare undantag från skatteplikt. Å andra sidan föreslogs i skrivelser från ett flertal sammanslutningar begränsning eller helt borttagande av undantagen.

Första särskilda utskottet vid 1940 års urtima riksdag anförde i sitt i anledning av propositionen avgivna utlåtande, nr 10, bland annat följande:

»Såvitt utskottet kunnat finna, är det framför allt de föreslagna undantagen beträffande olika slag av livsmedel, som måste befaras vålla allvarliga olägenheter för handeln, och utskottet, som icke kunnat undgå att taga starkt intryck av de framförda betänkligheterna mot förslaget i denna del, har därför övertvägt möjligheten att helt slopa dessa undantag. För en sådan åtgärd skulle kunna anföras även andra skäl än de rent praktiska. Anordningen med undantag medför, att skattefriheten kommer alla till godo utan avseende å behovet. Ur såväl sociala som statsfinansiella synpunkter vill det förefalla mera befogat att låta skatt utgå å alla varor och att samtidigt i en eller annan form bereda kompensation åt dem, som visas vara i behov därav. Ett dylikt system skulle te sig så mycket naturligare, som åtgärder under alla förhållanden torde bliva nödvändiga för att lätta trycket för de av beskattningen tyngst drabbade. Å andra sidan är emellertid att märka, att en beskattning överlag av livsmedlen skulle skärpa olikheten i beskattningshänseende mellan skilda befolkningsgrupper och ytterligare gynna dem, som konsumera produkter från egen fastighet. Att med omsättningskatt belasta de elementära livsförnödenheter, som avses i propositionen, anser utskottet därför böra ifrågakomma endast under förutsättning att jämväl uttag från egen fastighet beskattas.»

I anslutning härtill uttalade utskottet, att vissa livsmedel åtminstone för det dåvarande borde undantagas från beskattning, men att utskottet å andra sidan funne det angeläget, att dessa undantag då icke ytterligare utökades. Med anledning härav föreslogs i detta avseende ingen ändring i det i propositionen framlagda författningsförslaget.

Jämväl efter ikraftträdandet av omsättningsskatteförordningen har frågan om undantag från skatteplikt beträffande vissa livsmedel i anledning av därom väckta motioner åren 1942, 1944 och 1945 varit föremål för riksdagens prövning. Vid 1942 års riksdag yrkades sålunda i de likalydande motionerna I: 98 och II: 14 avskaffande av omsättningsskatten å bland annat kött, fläsk och fisk samt i motionen II: 41 avskaffande av omsättningsskatten å vissa slag av fisk. Vid 1944 års riksdag hemställdes i de likalydande motionerna I: 133 och II: 206 om slopande av omsättningsskatten på fisk samt i de likalydande motionerna I: 201 och II: 296 om befrielse från om-

sättningsskatt beträffande kött, fläsk och fisk. Slutligen hemställdes vid 1945 års riksdag i de likalydande motionerna I: 174 och II: 280 samt i motionen II: 408 om utredning och förslag rörande borttagande fortast möjligt av omsättningsskatten å fisk. På hemställan av bevillningsutskottet föranledde ifrågavarande yrkanden icke någon riksdagens åtgärd.

I de likalydande motionerna I: 152 och II: 247 har till stöd för yrkandet om utredning och förslag till borttagande fortast möjligt av omsättningsskatten på fisk, efter en erinran om behandlingen av motsvarande fråga vid 1944 och 1945 års riksdagar, anförts bland annat följande. I årets statsverksproposition kunde man icke se någon antydning om att man ansåge tidpunkten för ett slopande av omsättningsskatten vara inne. Det ville därför synas, som om den ståndpunkten, att man måste tänka sig omsättningsskattens slopande etappvis, vore den enda, som ägde praktiskt värde. Det återstode alltså intet annat än att inrikta sig på ett slopande av omsättningsskatten för färsk, frusen eller saltad fisk. Den argumentering, som framfördes i fjolårets motioner på detta område, syntes även i år, trots bevillningsutskottets invändningar, äga giltighet. Om man måste acceptera tanken, att ett slopande av omsättningsskatten endast läte sig tänkas som ett resultat av så småningom gjorda undantag och korrigeringar av gällande bestämmelser på livsmedelsproduktionens område, måste fiskets produkter äga en förmånsställning med hänsyn till att redan nu de mera väsentliga av jordbrukets produkter befriats från omsättningsskatt.

I de likalydande motionerna I: 214 och II: 339 har till stöd för ett slopande av omsättningsskatten på kött, fläsk och fisk anförts i huvudsak följande. För många större familjer torde det vara svårt att anskaffa animaliska produkter till hushållet i den omfattning, som från näringsfysiologiskt håll ansåges önskvärt. Den ekonomiska utvecklingen syntes också tyda på att det även i fortsättningen kunde bli svårt att hålla sådana priser, som på en gång gäve fiskarna och lantbrukarna skälig lön för arbete och omkostnader samt konsumenterna möjlighet att köpa animaliska produkter i önskvärd omfattning. Givetvis vore det mest önskvärt, att riksdagens flera gånger uttalade önskan om hela omsättningsskattens snara avskaffande kunde förverkligas. Åtskilligt tydde dock på att detta måhända icke bleve möjligt. Under förutsättning att skattens snara avveckling ej kunde ställas i utsikt ansåges motionärerna det befogat, att riksdagen på nytt toge upp frågan om att frigöra ovannämnda livsmedel från omsättningsskatt.

Efter därom i grundlagsenlig ordning framställd begäran har utskottet emottagit yttranden av *statens livsmedelskommission*, *statens priskontrollnämnd*, *centrala omsättningsskattenämnden*, *Sveriges slakteriförbund*, *svenska ostkustfiskarnas centralförbund* och *svenska västkustfiskarnas centralförbund*. Till utskottet har vidare inkommit en skrift från 1945 års *fiskerikutredning*.

Livsmedelskommissionen har såsom sin uppfattning uttalat, att från de synpunkter kommissionen hade att företräda tillräckliga skäl för bifall till motionerna icke syntes föreligga. Beträffande fisk har framhållits, att de fiskslag, som hade den största betydelsen, vore åsatta normalpris, att dessa pris genomsnittligen vore lägre än tidigare under kristiden och att ett borttagande av omsättningsskatten på fisk därför snarare syntes mindre angeläget än tidigare. Vad beträffade köttvaror torde icke heller kunna sägas, att det vore mer angeläget nu än tidigare att omsättningsskatten borttoges.

Priskontrollnämnden har framhållit, att nämnden ansåge det ändamålsenligast att skjuta på frågor om mera vittgående ändringar i omsättningsskatteförordningen, till dess ställning tagits till frågan om avveckling av skatten i dess helhet. Ett slopande av omsättningsskatten på kött, fläsk och fisk skulle påverka socialstyrelsens levnadskostnadsindex i sänkande riktning med 1,2 enheter i 1914 års serie och 0,8 enheter i 1935 års serie. Detta innebure, att för det normalhushåll, som index representerade, bestående av man, hustru och två barn samt med en inkomst av omkring 5 000 kronor per år, skulle förslaget medföra en utgiftsminskning med omkring 26 kronor för år. Därvid har förutsatts, att omsättningsskattens slopande helt komme till uttryck i form av prissänkning. I praktiken kunde ett fullt så gynnsamt resultat näppeligen nås. Upplysningsvis meddelades, att den minskning av skatteintäkterna, som uppstode vid borttagande av omsättningsskatten på kött, fläsk och fisk, enligt nämndens beräkningar belöpte på omkring 45 miljoner kronor.

Centrala omsättningsskattenämnden har åberopat ett av nämnden till 1944 års bevillningsutskott avgivet utlåtande i samma fråga, där nämnden bl. a. framhållit, att de skattetekniska skäl, som åberopats för begränsningen av antalet skattefria varor, alltjämt ägde giltighet. Därutöver har nämnden tillagt, att därest omsättningsskatten ansåges böra avvecklas successivt det syntes önskvärt, att omförmälda slag av livsmedel i första hand gjordes skattefria. Med hänsyn till de svårigheter särskilt för detaljhandelns del, vilka skulle uppstå vid en dylik utsträckning av skattefriheten, borde emellertid en ändring på förevarande område icke vidtagas utan en föregående grundlig utredning i samråd med vederbörande näringsorganisationer.

Sveriges slakteriförbund har, med utgångspunkt från slaktdjursproducenternas intressen, tillstyrkt motionerna i vad de avsåge, att kött och fläsk överflyttas till de varuslag, som äro befriade från omsättningsskatt.

Svenska ostkustfiskarnas centralförbund har tillstyrkt bifall till motionerna om borttagande av omsättningsskatten på fisk ävensom hemställt, att bevillningsutskottet måtte uttala sig för att fiskarena i motsvarande mån måtte beredas stöd vid utövande av sin näring.

Svenska västkustfiskarnas centralförbund har, under framhållande bl. a. av att ett slopande av omsättningsskatten på fisk skulle bliva till fördel för

såväl fiskets utövare som konsumenterna, tillstyrkt bifall till motionerna om borttagande av omsättningsskatten på fisk.

1945 års fiskeriutredning har uttalat, att omsättningsskatten på fisk utövade en ofördelaktig inverkan på avsättningen av fisk inom landet, samt tillstyrkt bifall till motionerna om borttagande av omsättningsskatten på fisk.

I de förevarande motionerna har hemställts om skrivelse till Kungl. Maj:t *Utskottet* med anhållan om utredning och förslag om borttagande av omsättningsskatten å vissa livsmedel.

Frågan om avskaffande av omsättningsskatten på kött, fläsk och fisk har vid flera tillfällen tidigare varit föremål för riksdagens prövning. De härom framställda yrkandena ha emellertid på hemställan av bevillningsutskottet avslagits av riksdagen.

Första särskilda utskottet vid innevarande års riksdag har i sitt utlåtande nr 2 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 222 förordat, att tidpunkten för omsättningsskattens avveckling fastställes till den 1 juli 1947, ävensom framhållit, att därest förhållandena skulle utveckla sig på sådant sätt att det kunde befinnas angeläget att omsättningsskatten slopades redan före nämnda tidpunkt frågan därom borde upptagas till omprövning.

Med hänsyn till att man sålunda torde ha att räkna med omsättningsskattens avveckling inom en icke alltför avlägsen framtid anser sig utskottet icke kunna förorda att i nuvarande läge vidtagas så genomgripande ändringar i gällande regler, som föreslagits i motionerna.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

1) att de likalydande motionerna I: 152 av herr Arrhén och II: 247 av herr Staxäng m. fl. om borttagande av omsättningsskatten på sill och fisk icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd; samt

2) att de likalydande motionerna I: 214 av herr Näslund och II: 339 av herr Svensson i Ljungskile om borttagande av omsättningsskatten på vissa livsmedel icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 18 juni 1946.

På bevillningsutskottets vägnar:

A. J. BÄRG.

Närvarande:

från första kammaren: herrar Johan Bärge, Elon Andersson, Wahlmark, Velander, Sjödahl, Jriherre De Geer, Frans Ericson, Björnsson, Robert Berg och Axel Ivar Anderson; samt

från andra kammaren: herrar Lövgren, Björklund, Hammarlund, Sandberg, Orgård, Janson i Frändesta, Falk, Karlsson i Grängesberg och Andersson i Dunker.